

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΔΕΛΤΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ
ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

#07

ΕΥΘΡΑΥΣΤΗ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ
Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ ΤΡΟΜΑΖΕΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: Η ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΟΥ ΚΡΙΝΕΙ ΤΗΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΕ
Η «ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ» ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΕΥΡΩ-ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Ομάδα Μελέτης Ευρωπαϊκών Εξελίξεων
Συντονιστής Δελτίου: Γιώργος Καπόπουλος
Σχόλια και παρατηρήσεις μπορούν να αποστέλλονται
στο info@enainstitute.org

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σημείωμα σύνταξης

03

Εύθραυστη σταθεροποίηση στη Γερμανία

04

Η ιταλική αβεβαιότητα τρομάζει την Ευρωζώνη

07

Προϋπολογισμός: Η δοκιμασία που κρίνει την ταυτότητα της ΕΕ

10

Η «Διαδικασία του Βερολίνου» και η ανάγκη για συλλογικές ευρω-αποφάσεις

12

ΤΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΤΟΥ ΕΝΑ

Με το Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων, το Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών ΕΝΑ επιλέγει να πάρει μέρος στον δημόσιο, συχνά συγκρουσιακό, διάλογο γύρω από τα ευρωπαϊκά πράγματα.

Το Δελτίο εστιάζει σε θέματα που παρουσιάζουν αυξημένο ενδιαφέρον στην τρέχουσα συγκυρία, συγχρόνως όμως η εξέλιξή τους αναμένεται να επηρεάσει μεσομακροπρόθεσμα το μέλλον της Ευρώπης. Εκδίδεται μηνιαία, στο πλαίσιο της ευρύτερης δραστηριότητας του Ινστιτούτου.

Στη βάση των αρχών της Ιδρυτικής Διακήρυξης του ΕΝΑ, το Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων δεν θα στέκεται πολιτικά και κοινωνικά ουδέτερο απέναντι στα γεγονότα, αλλά θα αναζητεί πειστικές απαντήσεις, σε προοδευτική κατεύθυνση, στις ποικίλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα το ευρωπαϊκό εγχείρημα.

Το αφετηριακό ερώτημα στο οποίο το Δελτίο επιχειρεί να απαντήσει δεν είναι το συχνά διατυπούμενο «περισσότερη ή λιγότερη Ευρώπη;» αλλά το «ποια Ευρώπη θέλουμε;» και το πώς αυτή μπορεί να οικοδομηθεί.

Η οικονομική κρίση λειτούργησε ως καταλύτης, επιταχύνοντας την προϊούσα απομάκρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις ιδρυτικές αξίες και αρχές της, από το θεσμικό και κοινωνικό δημοκρατικό της κερκτημένο. Η κυριαρχία μιας τεχνοκρατικά οριζόμενης πολιτικής και οικονομικής ορθοδοξίας απογυμνώνει το ευρωπαϊκό θεσμικό οικοδόμημα από τις δημοκρατικές του λειτουργίες, θέτοντας εκ νέου, με πειστικό τρόπο, το ερώτημα της δημοκρατικής νομιμοποίησης των οργάνων και των αποφάσεων της ΕΕ και της κοινωνικής γείωσης των πολιτικών της. Παράλληλα, με το ξέσπασμα και της προσφυγικής κρίσης, οι αξίες του ανθρωπισμού, της αλληλεγγύης, της ανεκτικότητας και του πλουραλισμού, που λειτούργησαν στο παρελθόν προωθητικά για τη συνάντηση των λαών της Ευρώπης σε μια προοδευτική κατεύθυνση, τίθενται πλέον υπό αμφισβήτηση.

Οι ιδέες και οι απόψεις που διατυπώνονται συναφώς είναι πολλές. Οι απαντήσεις που επεξεργάζονται οι ευρωπαϊκές ελίτ μοιάζουν ωστόσο να αδυνατούν να προσεγγίσουν το κρίσιμο ερώτημα: **Πώς σκεφτόμαστε σήμερα (για) την Ευρώπη του αύριο; Την Ευρώπη που θα ισχυροποιήσει τα δημοκρατικά της αντανακλαστικά, θα ανακτήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών, θα προτάξει τον κοινωνικό της χαρακτήρα και θα αποκρούσει αποτελεσματικά τη διχαστική ρητορεία της ακροδεξιάς απειλής;**

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Οι προοπτικές του «Μεγάλου Συνασπισμού» στη Γερμανία, το μετεκλογικό σκηνικό στην Ιταλία, η «μάχη» για τον νέο προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η «Διαδικασία του Βερολίνου» περιλαμβάνονται στην ύλη του Δελτίου Ευρωπαϊκών Εξελίξεων #7.

Με **εύθραυστη σταθεροποίηση** αρχίζει την πορεία του ο **«Μεγάλος Συνασπισμός» στη Γερμανία**. Τα ερωτήματα που μένει να απαντηθούν σχετικά με την ευρωπαϊκή στρατηγική της νέας γερμανικής κυβέρνησης είναι ακόμη πολλά, με τις θεσμικές εξελίξεις σε ΕΕ και Ευρωζώνη να αποτελούν προς το παρόν αχαρτογράφητο έδαφος.

Η νίκη του **ακροδεξιού λαϊκισμού** και των δυνάμεων του **ευρωσκεπτικισμού στην Ιταλία** προκαλεί ανησυχία στην Ευρωζώνη. Το ρευστό μετεκλογικό τοπίο κρύβει σημαντικούς κινδύνους για τη μεταρρύθμιση της Νομισματικής Ένωσης.

Ο **επόμενος μακροπρόθεσμος ευρωπαϊκός προϋπολογισμός αναμένεται να αποτελέσει μια δοκιμασία** που θα καθορίσει την πορεία της Ένωσης όχι μόνο σε οικονομικό αλλά και σε πολιτικό επίπεδο στη μετά-Brexit εποχή.

Η **«Διαδικασία του Βερολίνου»** καταδεικνύει τα κενά στις διακυβερνητικές συνεργασίες στην Ευρώπη, που υπονομεύουν τις προοπτικές περιφερειακής συνεργασίας και συνανάπτυξης.

ΕΥΘΡΑΥΣΤΗ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Στις 4 Μαρτίου, το 66% των ψηφισάντων της κομματικής βάσης των Σοσιαλδημοκρατών τέθηκε υπέρ του «Μεγάλου Συνασπισμού» με τους Χριστιανοδημοκράτες, με βασικό κίνητρο την αποτροπή μιας νέας σκληρής εκλογικής ήττας σε περίπτωση πρόωρων εκλογών. Με ποσοστά στις δημοσκοπήσεις μεταξύ 15% και 16% το ένστικτο της πολιτικής αυτοσυντήρησης λειτούργησε ως αντίβαρο στη διαφανείσα ισχυρή εσωκομματική δυναμική ανατροπής.

Ο τρίτος, μετά το 2005, «Μεγάλος Συνασπισμός» CDU/CSU-SPD αρχίζει με μια εύθραυστη σταθεροποίηση καθώς και οι δύο εταίροι του είναι οι ηττημένοι των εκλογών του Σεπτεμβρίου· κατά κύριο λόγο οι Σοσιαλδημοκράτες βέβαια, με ιστορικά χαμηλά, αλλά και οι Χριστιανοδημοκράτες που είχαν σημαντικές απώλειες.

Ο πραγματικός πολιτικός ορίζοντας και των δύο κομμάτων δεν είναι η τετραετία, αλλά οι ευρωεκλογές της Άνοιξης του 2019, όταν η παραδοσιακά χαλαρή ψήφος κινδυνεύει να διογκώσει τη συρρίκνωση της εκλογικής βάσης τους και να θέσει σε αμφισβήτηση τη βιωσιμότητα του «Μεγάλου Συνασπισμού».

Όμως, ακόμη και ο χρόνος που μεσολαβεί μέχρι τότε, προβάλλει εν μέσω μιας σειράς εξελίξεων στην ΕΕ-Ευρωζώνη παραμένει αχαρτογράφητη περιοχή, εξαιτίας ενός συνεχώς αυξανόμενου κατάλογου από ερωτήματα που δεν μπορούν να απαντηθούν, κατά κύριο λόγο, ως προς την ευρωπαϊκή στρατηγική της νέας γερμανικής κυβέρνησης.

Ερώτημα πρώτο: Μπορεί ακόμη και η καλύτερη εκδοχή γαλλογερμανικής σύνθεσης για τη μεταρρύθμιση της Ευρωζώνης να ενσωματώσει την απόκλιση της Ιταλίας, λαμβάνοντας υπόψη ότι είναι πιθανό ο συνομιλητής των Μέρκελ και Μακρόν να είναι ο υποψήφιος πρωθυπουργός του Κινήματος των Πέντε Αστέρων Ντι Μάιο;

Ερώτημα δεύτερο: Όταν και εάν βρουν τη μεταξύ τους ισορροπία η Μέρκελ και ο Μακρόν, πώς θα αναζητήσουν κοινό παρονομαστή που να είναι ταυτόχρονα αποδεκτός και από τους Επτά του Νότου (Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Μάλτα, Κύπρος και Ελλάδα), ιδιαίτερα από τη στιγμή που οι Οκτώ του Βορρά (Ολλανδία, Ιρλανδία, Σουηδία, Δανία, Φινλανδία και τις τρεις βαλτικές χώρες) την περασμένη εβδομάδα, με κοινή τους δήλωση, απέρριψαν την πρόταση Μακρόν;

Ερώτημα τρίτο: Ποιες διαστάσεις θα πάρει η αντιπαράθεση που ήδη καταγράφεται για τη διαδοχή του Ντράγκι στην ηγεσία της ΕΚΤ τον Νοέμβριο του 2019, με τη Μέρκελ να στηρίζει την υποψηφιότητα του νυν επικεφαλής της Bundesbank και γνωστού «γερακιού» της γραμμής Σόιμπλε, Γενς Βάιντμαν;

Με τον Ισπανό Ντε Γκίντος στην αντιπροεδρία της ΕΚΤ, τον Πορτογάλο Σεντένο επικεφαλής του Eurogroup και το Βερολίνο να έχει υποχωρήσει την Άνοιξη του 2011 αποσύροντας επί της ουσίας την υποψηφιότητα του τότε επικεφαλής της Γερμανικής Κεντρικής Τράπεζας Βέμπερ για τη διαδοχή του Τρισέ, η Μέρκελ πολύ δύσκολα θα μπορούσε να αντισταθεί στην πίεση που δέχεται από τα δεξιά για στήριξη ενός κεντρικού τραπεζίτη της Ευρωζώνης όχι κατ' ανάγκη Γερμανού, αλλά πιστού στην κληρονομιά του Σόιμπλε.

Οι δύο εταίροι, Χριστιανοδημοκράτες και Σοσιαλδημοκράτες πιέζονται με διαφορετικό τρόπο στο εσωτερικό:

- Η CDU πιέζεται από την ακροδεξιά Εναλλακτική για την Γερμανία (AfD) αλλά και από το κόμμα των Φιλελευθέρων, που φιλοδοξεί να συγκρατήσει τις διαρροές προς την ακροδεξιά αλλά και να επαναπατρίσει όλους όσους την ψήφισαν συγκυριακά ως κίνηση διαμαρτυρίας. Η διπλή αυτή πίεση απειλεί κατά κύριο λόγο τους Βαυαρούς Χριστιανοκοινωνιστές, την CSU δηλαδή, η οποία με την σειρά της πιέζει την Μέρκελ.

Επιπρόσθετα, οι πολιτικές εξελίξεις στην Αυστρία, με το ακροδεξιό Κόμμα της Ελευθερίας να συγκυβερνά με το δεξιό Λαϊκό Κόμμα, αλλά και η ανάδειξη στην Ιταλία ως κυρίαρχων πόλων στην πολιτική σκηνή του Κινήματος των Πέντε Αστέρων και της Λέγκας του Βορρά, διευκολύνει τη σταδιακή, έστω, αποδοχή της Εναλλακτικής για την Γερμανία στην πολιτική ορθότητα και κανονικότητα, με ό,τι αυτό μπορεί να σημάνει αρχικά σ' επίπεδο ομόσπονδων κρατιδίων και στη συνέχεια σε ομοσπονδιακό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

- Οι Σοσιαλδημοκράτες έχουν κατακυλήσει δημοσκοπικά στο ίδιο ποσοστό με την Εναλλακτική ενώ η αποσάρθρωση της εκλογικής τους βάσης δεν απορροφάται ούτε από τους Πράσινους ούτε από την Linke.

Το κλισέ «μια εικόνα χίλιες λέξεις» επιβεβαιώθηκε δύο φορές από τους Σοσιαλδημοκράτες.

Εικόνα πρώτη, πριν από ένα μήνα, όταν στην κομματική συνδιάσκεψη η ψηφοφορία με ανάταση χεριών δεν έδινε την εικόνα αν εγκρίνεται ή όχι η καταρχήν συμφωνία συγκυβέρνησης Μέρκελ-Σουλτς, η αίθουσα «πάγωσε» και μαζί τους οι σχολιαστές των ζωντανών τηλεοπτικών μεταδόσεων.

Δεύτερη εικόνα, την Κυριακή 4 Μαρτίου, όταν ανακοινώθηκε το αποτέλεσμα του εσωκομματικού δημοψηφίσματος, όπου παρά το υψηλό ποσοστό του «ναι», δεν ακούσθηκε ούτε ένα χειροκρότημα.

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ ΤΡΟΜΑΖΕΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ

Θολό, όπως αναμενόταν, είναι το μετεκλογικό τοπίο στην Ιταλία, με το φάσμα της πολιτικής αβεβαιότητας να πλανάται πάνω από ολόκληρη την Ευρωζώνη. Το αποτέλεσμα της κάλπης της 4ης Μαρτίου δικαίωσε τους φόβους για ένα πολιτικά ρευστό μετεκλογικό σκηνικό στην τρίτη μεγαλύτερη οικονομία της Νομισματικής Ένωσης.

Νίκη για λαϊκισμό και ξενοφοβία

Τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν τις δημοσκοπήσεις, καθώς το Κίνημα των Πέντε Αστέρων του Μπέπε Γκρίλο κατέλαβε την πρώτη θέση, με την Κεντροδεξιά του μπερλουσκονικού Φόρτσα Ιτάλια και της ξενοφοβικής Λέγκας του Βορρά να συγκεντρώνει αθροιστικά το μεγαλύτερο ποσοστό, το οποίο όμως δεν ήταν αρκετό για το σχηματισμό κυβέρνησης.

Η Κεντροαριστερά, με επικεφαλής τον Ματέο Ρέντσι, υπέστη σημαντική ήττα, καθώς δεν κατόρθωσε να πείσει την ιταλική κοινωνία, που εδώ και χρόνια μαστίζεται από την οικονομική κρίση και τις πολιτικές λιτότητας. Την ίδια ώρα, η ιταλική Αριστερά δεν κατάφερε να κάνει αισθητή την εκλογική της παρουσία.

Παρότι αναμένονταν υψηλά ποσοστά αποχής, οι Ιταλοί προσήλθαν στις κάλπες επιβραβεύοντας τα ευρωσκεπτικιστικά, ακροδεξιά και αντισυστημικά κόμματα. Δεν είναι τυχαίο ότι το αποτέλεσμα έγινε δεκτό με πανηγυρισμούς από τους επικεφαλής αντίστοιχων δυνάμεων στο εσωτερικό άλλων Ευρωπαϊκών χωρών όπως η Μαρίν Λε Πεν.

Η παροχολογία και ο παράγοντας του μεταναστευτικού

Η προεκλογική περίοδος στην Ιταλία θύμιζε μάλλον περισσότερο αγώνα εντυπώσεων και συνθηματολογίας παρά αντιπαράθεση ανταγωνιστικών πολιτικών σχεδίων. Κομβικό ζήτημα της προεκλογικής εκστρατείας ήταν το μεταναστευτικό, σε συνθήκες αυξημένου ρατσισμού και ξενοφοβίας. Ενδεικτική του κλίματος ήταν η ένοπλη επίθεση μέλους της Λέγκας εναντίον ομάδας Αφρικανών μεταναστών, που είχε ως αποτέλεσμα τον τραυματισμό έξι εξ αυτών, ενώ η ένταση της ακροδεξιάς ρητορικής προκάλεσε την αντίδραση ακόμη και της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας. Η άρνηση ουσιαστικής στήριξης της Ιταλίας στο προσφυγικό/μεταναστευτικό από τα άλλα κράτη-μέλη αποτέλεσε τη χαρακτηριστική βολή για τις προοδευτικές δημοκρατικές δυνάμεις.

Ο κεντροδεξιός συνασπισμός του κόμματος του Μπερλουσκόνι και της Λέγκας στηρίχθηκε σε μια φοβική ρητορική σε βάρος των προσφύγων και μεταναστών, καθώς και σε μια παροχολογία που περιλάμβανε μείωση της φορολογίας, αύξηση των κατώτατων συντάξεων στα 1.000 ευρώ και κατάργηση του νόμου που προβλέπει αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης κ.ά. Συγχρόνως, σκληρή ήταν η γλώσσα εναντίον της ΕΕ, με στόχο κυρίως την άντληση ψήφων. Τα αποτελέσματα δικαίωσαν αυτές τις πολιτικές επιλογές.

Ο χώρος της Κεντροαριστεράς, που προέκυψε από τη συνεργασία του Δημοκρατικού Κόμματος (PD) και μικρότερων αριστερών κομμάτων, έδωσε έμφαση σε κοινωνικά ζητήματα όπως η ρύθμιση των εργασιακών σχέσεων και η φοροδιαφυγή, παρουσιάζοντας ταυτόχρονα κάποιες θετικές εξελίξεις στο χώρο της οικονομίας. Ωστόσο, δεν έπεισε. Το νέο αριστερό κόμμα «Ελεύθεροι και Ίσοι» (Liberi e Uguali - LeU) υιοθέτησε μια ακόμη πιο προωθημένη κοινωνική ατζέντα, αλλά δεν κατόρθωσε να έχει ευρεία απήχηση στο εκλογικό σώμα.

Το λαϊκιστικό Κίνημα των Πέντε Αστέρων, με τον Λουίτζι ντι Μάιο επικεφαλής, διατήρησε το χαρακτήρα της αντισυστημικής ευρωσκεπτικιστικής δύναμης, υποσχόμενο να απαλλάξει την Ιταλία από διάφορα «δεινά» που της επιβάλλονται από τις Βρυξέλλες, όπως η πιστή εφαρμογή του Συμφώνου Σταθερότητας.

Η δύσκολη επόμενη ημέρα και η Ευρωζώνη

Ο σχηματισμός κυβέρνησης στην Ιταλία θα πάρει χρόνο. Το Κίνημα των Πέντε Αστέρων διαμήνυσε ότι θα συνομιλήσει αρχικά με το Δημοκρατικό Κόμμα, ωστόσο είναι πολύ νωρίς για εκτιμήσεις, αφού ο κατακερματισμός των πολιτικών δυνάμεων και οι αντίρροπες τάσεις στο εσωτερικό των επίδοξων εταίρων αναμένεται να επηρεάσουν καταλυτικά τις εξελίξεις.

Το σίγουρο είναι ότι η Ιταλία θα εξακολουθήσει να τελεί σε καθεστώς κυβερνητικής και πολιτικής αβεβαιότητας, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την κυοφορούμενη μεταρρύθμιση της Ευρωζώνης: «Χρειάζεται να προετοιμαστούμε για το χειρότερο σενάριο. Κι αυτό είναι να μην υπάρξει λειτουργική κυβέρνηση», δήλωνε –εκτός μικροφώνου– στις 22 Νοεμβρίου ο πρόεδρος της Κομισιόν Ζαν Κλοντ Γιουνκέρ, και οι εξελίξεις δικαιώνουν τη δυσοίωνα εκτίμησή του.

Δεδομένης τις ισχυρής πιθανότητας συμμετοχής λαϊκιστικών (Κίνημα Πέντε Αστέρων) ή ακροδεξιών (Λέγκα του Βορρά) δυνάμεων στην επόμενη ιταλική κυβέρνηση, η στάση της Ρώμης προς τις Βρυξέλλες παραμένει αναπάντητο ερώτημα. Προς το παρόν, η Ιταλία δεν έχει ξεκάθαρες θέσεις ούτε για το μέλλον της Ευρωζώνης ούτε για τη θέση της σε αυτή.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ: Η ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΠΟΥ ΚΡΙΝΕΙ ΤΗΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΕ

Με μια σειρά από προκλήσεις ιστορικού χαρακτήρα θα βρεθεί τους επόμενους μήνες αντιμέτωπη η Ευρωπαϊκή Ένωση. Πέρα από τη θεσμική μεταρρύθμιση της ΕΕ και ιδίως της Ευρωζώνης, ο επόμενος μακροπρόθεσμος προϋπολογισμός, μετά το 2020, θα καθορίσει την πορεία των ερχόμενων ετών όχι μόνο σε οικονομικό αλλά και σε πολιτικό επίπεδο.

Η διαμόρφωση του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου (2021-2027) θα είναι μια δοκιμασία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού οι 27 στη μετά Brexit εποχή θα κληθούν να αναδιανείμουν τους πόρους με νέα δεδομένα: Χωρίς την έως τώρα δεύτερη μεγαλύτερη χώρα σε εισφορές (Βρετανία), με αυξανόμενη πολιτική επιρροή του εθνικιστικού λαϊκισμού και με διαμορφωμένα στρατόπεδα κρατών-μελών (Visegrad, Club Med, Γερμανία και «δορυφόροι»).

Οι δύο γραμμές για την κάλυψη του «βρετανικού κενού»

Οι εμπλεκόμενες πλευρές έχουν ήδη δείξει τις προθέσεις τους. Ιδιαίτερα ακανθώδες είναι το ζήτημα της κάλυψης του χρηματοδοτικού κενού που δημιουργεί η απόφαση αποχώρησης της Βρετανίας. Θα αυξήσουν τα κράτη-μέλη τις εισφορές τους ή θα μειωθούν συνολικά οι δαπάνες; Αυτό είναι το βασικό ερώτημα που κινεί τις ζυμώσεις σε πολλαπλά επίπεδα στο εσωτερικό της ΕΕ, προκαλώντας ήδη αντιπαραθέσεις.

Η Κομισιόν, η οποία θα παρουσιάσει τις προτάσεις της στις 2 Μαΐου, τάσσεται υπέρ της αύξησης των εισφορών των χωρών (όπως και η Γερμανία και η Γαλλία), προειδοποιεί ωστόσο για το ενδεχόμενο καθυστέρησης στην ολοκλήρωση του νέου επταετούς χρηματοδοτικού πλαισίου, με κίνδυνο να υπάρξει προσωρινός προϋπολογισμός, σημαντικές καθυστερήσεις στην έναρξη των νέων προγραμμάτων και, κατ'επέκταση, χρονική υστέρηση στην επίτευξη των χρηματοδοτικών προτεραιοτήτων της ΕΕ.

Τη διαμόρφωση του προϋπολογισμού θα επηρεάσουν και παράγοντες που έχουν ήδη προκαλέσει τριβές, όπως η διαχείριση της προσφυγικής/μεταναστευτικής κρίσης. Η Γερμανίδα Καγκελάρια Άνγκελα Μέρκελ πρότεινε τη σύνδεση των κοινοτικών πόρων με την επίδειξη αλληλεγγύης μέσω υποδοχής και εγκατάστασης προσφύγων, προκαλώντας την άμεση αντίδραση της Πολωνίας και της Ουγγαρίας. Το ζήτημα της αιρεσιμότητας (conditionality), την οποία υποστηρίζει και η Κομισιόν, αναμένεται να παίξει κρίσιμο ρόλο, με την αντίδραση των δύο χωρών να είναι ενδεικτική για τα όσα διακυβεύονται στις σχετικές ζυμώσεις.

Ευρωβουλευτές της Προοδευτικής Συμμαχίας (Progressive Caucus) υποστήριξαν σε πρόσφατο άρθρο τους ότι «η ΕΕ χρειάζεται ένα σύστημα βασισμένο κυρίως στους ίδιους πόρους», υπογραμμίζοντας ότι «αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο είναι απαραίτητο να ενισχυθεί η ικανότητα είσπραξης φόρων, να καταπολεμηθεί η φοροαποφυγή και η φοροδιαφυγή και να διασφαλιστεί η φορολογική δικαιοσύνη. Είναι καιρός όλοι οι τομείς της οικονομίας να αρχίσουν να συμβάλλουν σε επενδύσεις στα ευρωπαϊκά δημόσια αγαθά. Είναι επίσης καιρός να δώσουμε στην ΕΕ έναν προϋπολογισμό που να ανταποκρίνεται στους στόχους και τις φιλοδοξίες της». Το βέβαιο είναι ότι η αύξηση του προϋπολογισμού – με μεγαλύτερη συνεισφορά των πλουσιότερων κρατών – θα διασφαλίσει τις πολιτικές συνοχής και τους πόρους για την Κοινή Αγροτική Πολιτική.

Το νέο πλαίσιο δείχνει το μέλλον

Στόχος είναι το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο της ΕΕ να έχει υιοθετηθεί ως τον Ιανουάριο του 2019, λίγους μήνες πριν από τις Ευρωεκλογές. Μέχρι τότε, ο πολιτικός χρόνος φαντάζει βασανιστικά μακρύς, με τη Γηραιά Ήπειρο να καλείται να απαντήσει στα παραπάνω δύσκολα και κρίσιμα ερωτήματα.

Οι προτεραιότητες του προϋπολογισμού της περιόδου 2021-2027 θα καταδείξουν προς τα πού βαδίζει πολιτικά και κοινωνικά η Ευρώπη: εάν άντλησε τα αναγκαία διδάγματα από τις πρόσφατες κρίσεις που κλόνισαν τη συνοχή της, δημιουργώντας πολλαπλές ταχύτητες και στρατόπεδα. Θα είναι ένας κοινωνικός προϋπολογισμός, με στόχο την καταπολέμηση των ανισοτήτων στην Ευρώπη; Θα ενισχύσει την προοπτική της αλληλεγγύης, του κοινού οράματος, του διαμοιρασμού των βαρών και της συνδιαχείρισης των κρίσεων;

Το στοίχημα δεν είναι απλά να καλυφθεί το σημαντικό κενό άνω των 12 δισεκατομμυρίων που θα αφήσει η αποχώρηση της Μ. Βρετανίας, αλλά να υπάρξει ένα πλάνο ενίσχυσης της διαπεριφερειακής συνοχής ώστε να περιοριστούν οι επιπτώσεις της λιτότητας, που είχαν ανυπολόγιστο κοινωνικό κόστος διευρύνοντας τις ανισότητες.

Η «ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ» ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΕΥΡΩ-ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Η έλλειψη συναντίληψης και η απουσία διαδικασιών συναπόφασης με στόχο την εξεύρεση αμοιβαία επωφελών λύσεων ήταν και παραμένουν βασικοί παράγοντες της κρίσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης που οδήγησαν σε μια ένωση κρατών πολλαπλών ταχυτήτων με πολλαπλά χάσματα (π.χ. μεταξύ Βορρά και Νότου). Η περίπτωση των Βαλκανίων αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα λήψης αποφάσεων σε περιφερειακό επίπεδο δίχως να καλούνται να αποφασίσουν όλοι οι εμπλεκόμενοι για ζητήματα που αφορούν το πολιτικό και οικονομικό μέλος της χώρας τους.

Για πολλά χρόνια το μεγάλο ζητούμενο στην περιοχή των Δ. Βαλκανίων ήταν ο παραμερισμός των διμερών διαφορών και αντιθέσεων και η αναζήτηση κοινών λύσεων σε θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος στο πλαίσιο ενός πολυμερούς διαλόγου. Τον Δεκέμβριο του 2013, με πρωτοβουλία του αρμόδιου για τη διεύρυνση της ΕΕ Επιτρόπου Στ. Φούλε, πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες η πρώτη Σύνοδος Υψηλού Επιπέδου των Διεθνών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων για τα Δυτικά Βαλκάνια. Τον Φεβρουάριο του επόμενου έτους ο Πρόεδρος της EBRD Σούμα Τσακραμπάρτι, σε μια προσπάθεια να γεφυρώσει το κενό διαλόγου (το οποίο λειτουργούσε, μεταξύ άλλων, και σε βάρος των επενδυτικών δραστηριοτήτων τόσο της EBRD όσο και όλων των δραστηριοποιούμενων στην περιοχή τραπεζών), οργάνωσε στο Λονδίνο μια περιφερειακή Διάσκεψη Υψηλού Επιπέδου για τα Δ. Βαλκάνια. Αυτή ήταν η πρώτη φορά που όλοι οι αρχηγοί κρατών της περιοχής κάθισαν γύρω από το ίδιο τραπέζι.

Η πρωτοβουλία του Τσακραμπάρτι είχε ιδιαίτερη απήχηση. Το καλοκαίρι της ίδιας χρονιάς καθιερώθηκε, με πρωτοβουλία της Καγκελαρίου Α. Μέρκελ, μια νέα μορφή συνεργασίας και διαλόγου, η λεγόμενη Διαδικασία του Βερολίνου, σε επίπεδο Πρωθυπουργών. Πρόκειται για μια πρωτοβουλία διακυβερνητικής συνεργασίας που αποβλέπει στην αναζωογόνηση των πολυμερών δεσμών μεταξύ των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων και επιλεγμένων κρατών-μελών της ΕΕ. Στόχος ήταν να διατηρηθεί η δυναμική της διαδικασίας διεύρυνσης της ΕΕ, σε πείσμα του αυξημένου ευρωσκεπτικισμού και της πενταετούς διακοπής της, την οποία είχε ανακοινώσει με την ανάληψη των καθηκόντων του ο Ζαν Κλοντ Γιουνκέρ.

Στην εν λόγω διαδικασία συμμετέχουν, εκτός των έξι χωρών των Δ. Βαλκανίων, η Γαλλία, η Γερμανία, η Βρετανία, η Ιταλία και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και – ως άμεσα ενδιαφερόμενες – η Αυστρία, η Κροατία και η Σλοβενία. Αντικείμενο των συζητήσεων είναι η κοινωνικο-οικονομική πορεία των χωρών της περιοχής, η χρηματοδότηση δικτύων διασυνδεσιμότητας με την ΕΕ και η προώθηση δομών ανάπτυξης και συνεργασίας. Η πρώτη ετήσια Διάσκεψη Κορυφής έγινε στο Βερολίνο και ακολούθησαν η Βιέννη, το Παρίσι και η Τεργέστη. Η προσεχής Διάσκεψη θα διεξαχθεί στις 10 Ιουλίου στο Λονδίνο και θεωρείται έκφραση της βούλησης του Ηνωμένου Βασιλείου να διατηρήσει τη δέσμευσή του στα Δ. Βαλκάνια ακόμη και μετά το Brexit.

Η Διαδικασία του Βερολίνου συνέβαλε και εξακολουθεί να συμβάλλει στη βελτίωση της περιφερειακής συνεργασίας στα Δ. Βαλκάνια σε ζητήματα υποδομών και οικονομικής ανάπτυξης, ενώ παράλληλα έφερε και πάλι τους πολιτικούς ηγέτες των κρατών της περιοχής στο ίδιο τραπέζι δημιουργώντας το αναγκαίο κλίμα και τις προϋποθέσεις για συναντίληψη των προβλημάτων και αναζήτηση αμοιβαία επωφελών λύσεων.

Σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια αυτή διαδραμάτισαν οι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί της ΕΕ (κυρίως το Επενδυτικό Πλαίσιο των Δυτικών Βαλκανίων), καθώς τα οικονομικά προβλήματα των χωρών της περιοχής σηματοδοτούσαν την ανάγκη για συνεργασία και συνεννόηση όχι μόνο για απορρόφηση κοινοτικών κονδυλίων αλλά και για τη χρηματοδότηση έργων βασικών υποδομών σε τομείς σχετικούς με τη στρατηγική της διασυνδεσιμότητας, που αφορά δρόμους, λιμάνια, σιδηροδρομικές συνδέσεις, ενεργειακούς αγωγούς και τηλεπικοινωνίες.

Μέχρι στιγμής ωστόσο στις συζητήσεις στο πλαίσιο της Διαδικασίας του Βερολίνου δεν συμμετέχουν σημαντικές χώρες της Βαλκανικής Χερσονήσου όπως η Ελλάδα, η Βουλγαρία και η Ρουμανία. Η πολιτική διασυνδεσιμότητας των Δ. Βαλκανίων όμως δεν μπορεί να αναπτυχθεί στο απαιτούμενο εύρος της χωρίς διασύνδεση με τις όμορες χώρες. Πρόκειται για μια σημαντική έλλειψη, συγχρόνως όμως και για μια πρόκληση για την επενδυτική συνεργασία και αλληλοκατανόηση στην περιοχή στο μέλλον.

Ταυτόχρονα, ειδικότερα όσον αφορά την Ελλάδα, η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας στη μεταμνημονιακή εποχή περνάει και μέσα από την ένταξη της χώρας σε ένα ευνοϊκό οικονομικό και επενδυτικό περιβάλλον σε περιφερειακό επίπεδο. Αυτό το περιβάλλον προόδου και συνανάπτυξης στα Βαλκάνια μπορεί να επιτευχθεί μόνο με συνεργασία και διάλογο. Η χώρα μας καλείται, ως εκ τούτου, να επιδιώξει να προσκληθεί και να συμμετάσχει, ως άμεσα ενδιαφερόμενη, στη Διαδικασία του Βερολίνου. Με τη συμμετοχή της, η Ελλάδα θα έχει τη δυνατότητα να καταστήσει σαφές στη διεθνή επενδυτική κοινότητα ότι μπορεί να αποτελέσει μέρος μιας βιώσιμης λύσης για την πρόοδο των Βαλκανίων, προωθώντας το διάλογο και ενισχύοντας τη συνανάπτυξη και τη συνεργασία, καθώς και να αναδειχθεί σε παράγοντα ειρήνης, σταθερότητας και ασφάλειας στην περιοχή.

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΕΝΑ, Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 2ος όροφος
Τ.+30 210 3647912

info@enainstitute.org
enainstitute.org